

6. Velikost trhu

Překážky obchodu v EU

- **obchod v EU je stále omezován**
 - do 1968 cla, kvantitativní omezení
 - po 1968 neviditelné překážky
- ⇒ **překážky zabraňují růstu firem na partnerské trhy**
- ⇒ **malé firmy nedosahují úspor z rozsahu**
- ⇒ **trh je fragmentovaný**

Defragmentace trhu

- ⇒ liberalizovány podmínky pro nadnárodní fúzování
- ⇒ defragmentace
- ⇒ úspory z rozsahu
- ⇒ ↓ ceny
- ⇒ ostatní firmy se přizpůsobují
- ⇒ restrukturalizace celého odvětví
- ⇒ větší, efektivnější, navzájem si konkurující firmy

Schéma zefektivnění odvětví

liberalizace (integrace)

defragmentace

konkurenční tlaky

restrukturalizace

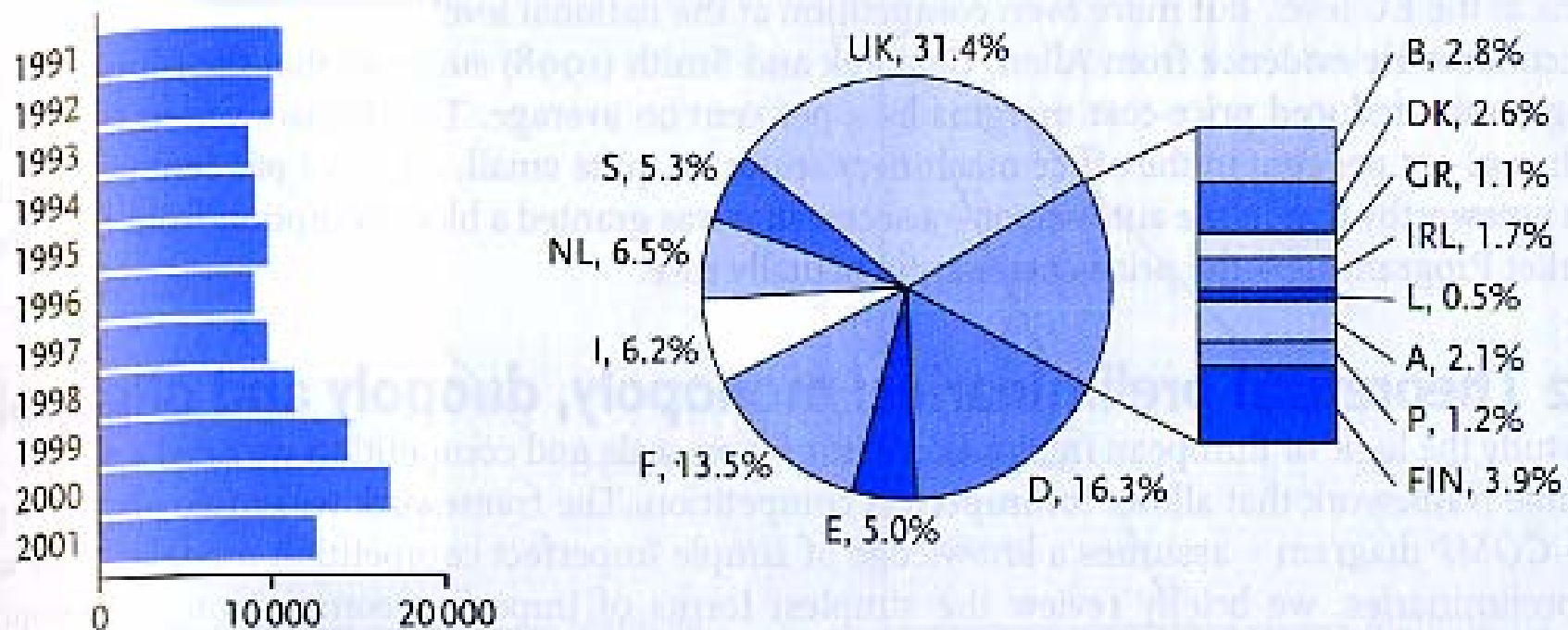

zefektivnění

Fúze a akvizice (M&A) v EU

- cca 10 000 M&A ročně
 - 55% domácí firma & domácí firma
 - 24% firma člena EU & firma nečlena EU
 - 15% firma člena EU & firma jiného člena EU
 - 6% firma člena EU & nelze identifikovat
- malé země se na M&A podílí relativně mnohem více ⇒ integrace má větší dopad na malé země

Fúze a akvizice (M&A) v EU

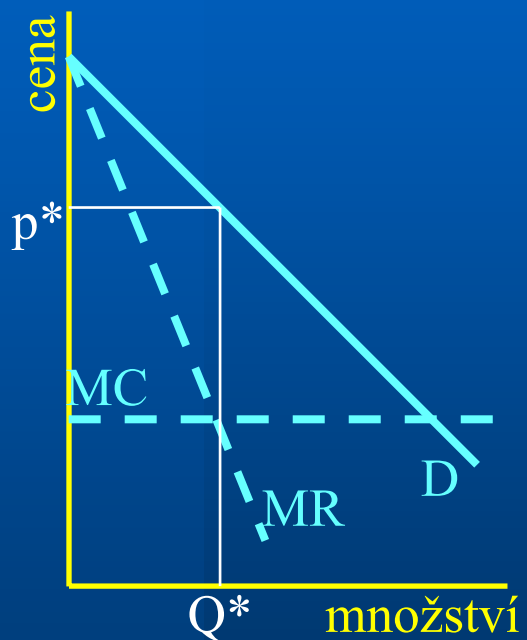
NOTE: The left panel shows the evolution of the number of mergers and acquisitions involving EU15 firms. The right panel shows the distribution of all operations from 1991–2001 by Member State.

SOURCE: Data is drawn from *European Economy, Supplement A, No.12, December 2001* downloadable from http://europa.eu.int/comm/economy_finance/publications/supplement_a_en.htm

M&A podle sektorů

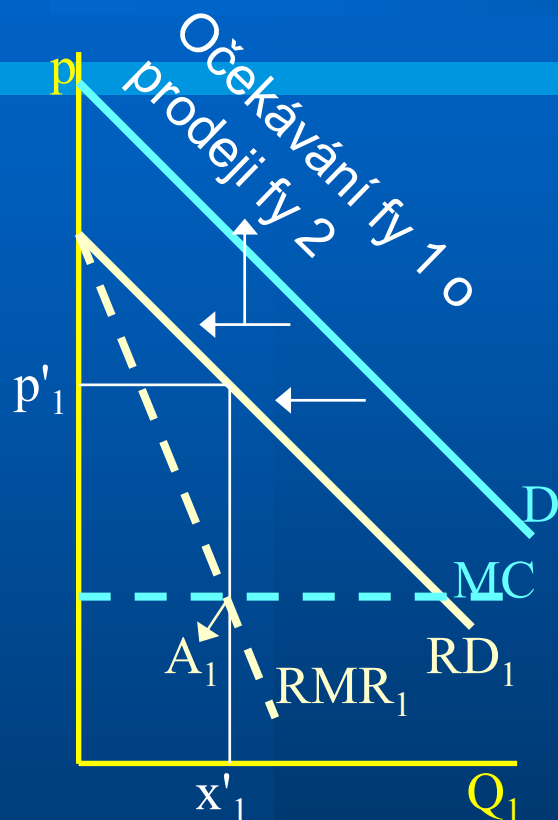
- 1986-1992 průmysl
- od 1992 služby
 - nejvíce bankovníctví
- sektorová koncentrace \Rightarrow ↓ nákladů
 - strojný průmysl ↓ o 15%
 - pivovarnictví ↓ o 0,1%
 - automobilový průmysl ↑ permanentní
 - průměrně ↓ MC o 4 %

Monopol

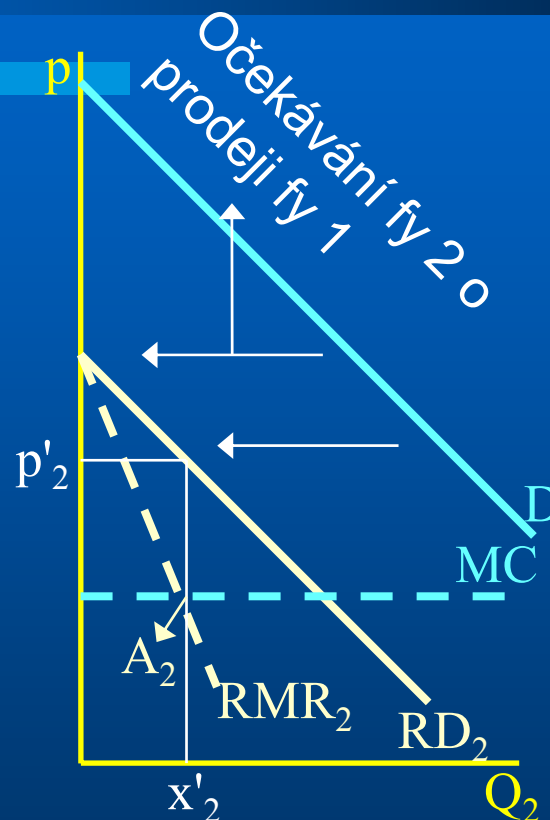

maximalizace zisku $MC=MR$
optimum p^* , Q^*

Duopol (Cournot-Nash model)

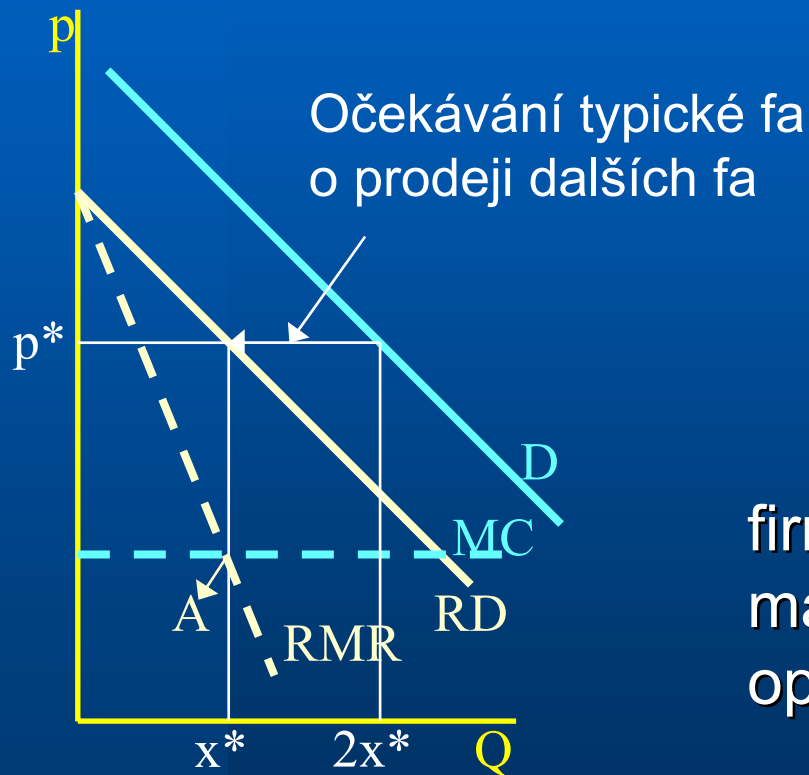
firma1 neprodukuje množství,
které firma2 očekává

firma2 neprodukuje množství,
které firma1 očekává

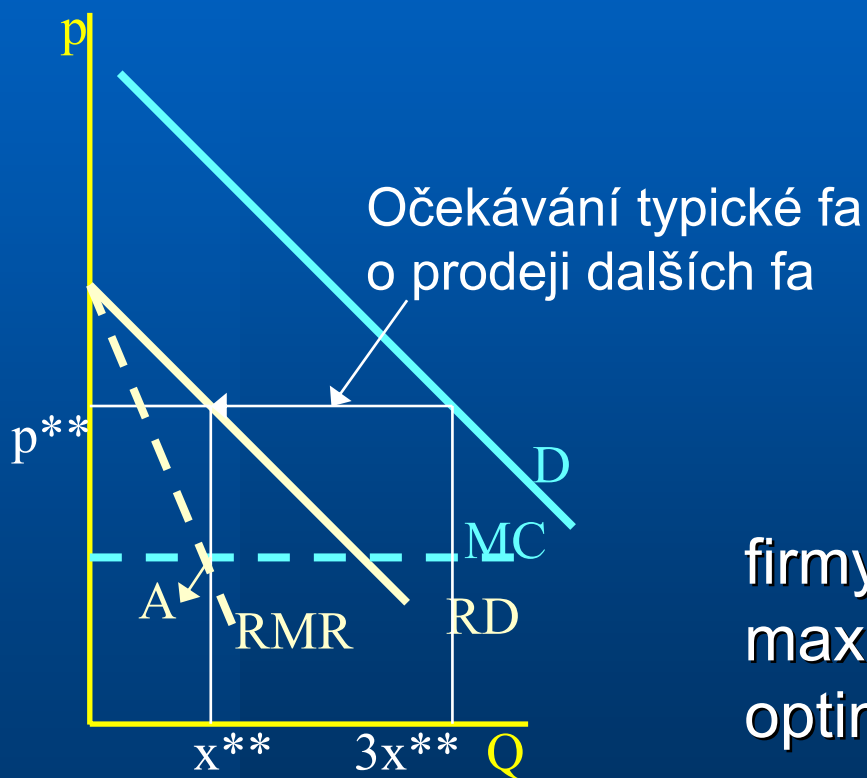
nejedná se o optimum

Duopol (Cournot-Nash model)

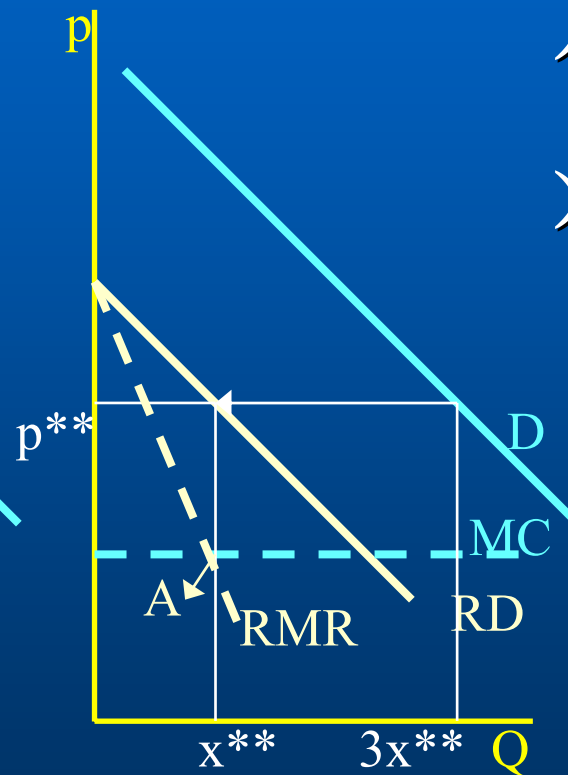
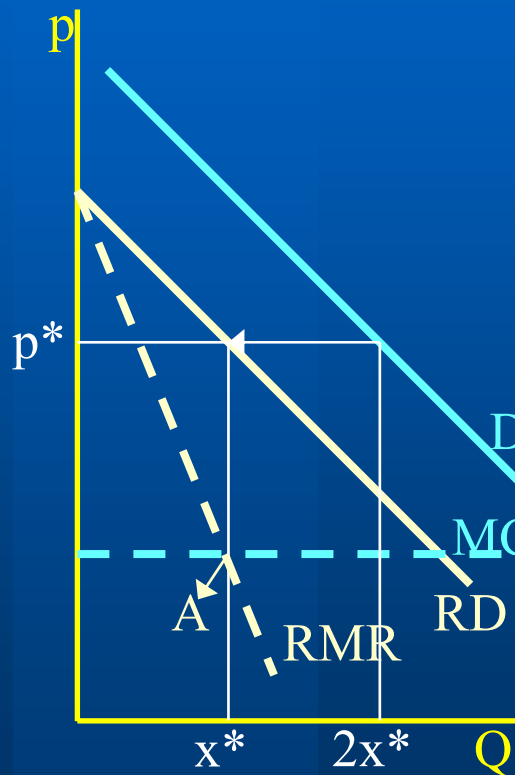
firmy jsou identické
maximalizace zisku $MC=RMR$
optimum p^* , x^*

Oligopol (Cournot-Nash model)

firmy jsou identické
maximalizace zisku $MC=RMR$
optimum p^{**} , x^{**}

Srovnání duopolu a oligopolu

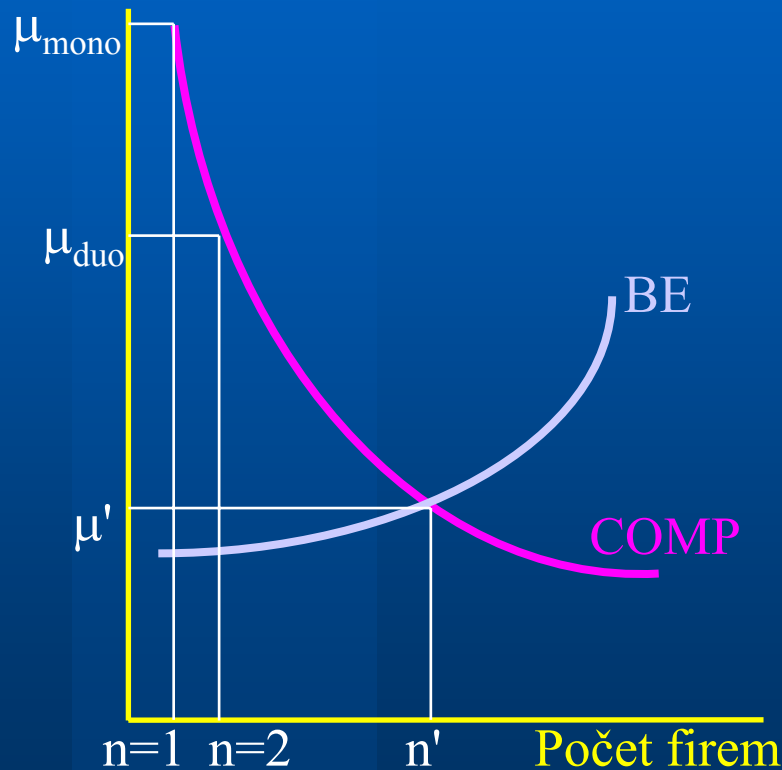
\uparrow počet firem $\Rightarrow \downarrow$ RD
 \downarrow RD $\Rightarrow \downarrow$ x
 \uparrow počet firem $\Rightarrow \downarrow$ p

BE-COMP diagram

- předpoklad
 - NeDoKo $\Rightarrow p > MC$ (marže, mark-up)
- COMP křivka
 - jak se marže mění s počtem firem
 - \uparrow počet firem $\Rightarrow \downarrow$ marže
- BE křivka
 - kolik firem je schopno při jaké marži přežít
 - \uparrow marže $\Rightarrow \uparrow$ počet firem

BE-COMP diagram

Mark-up (μ)

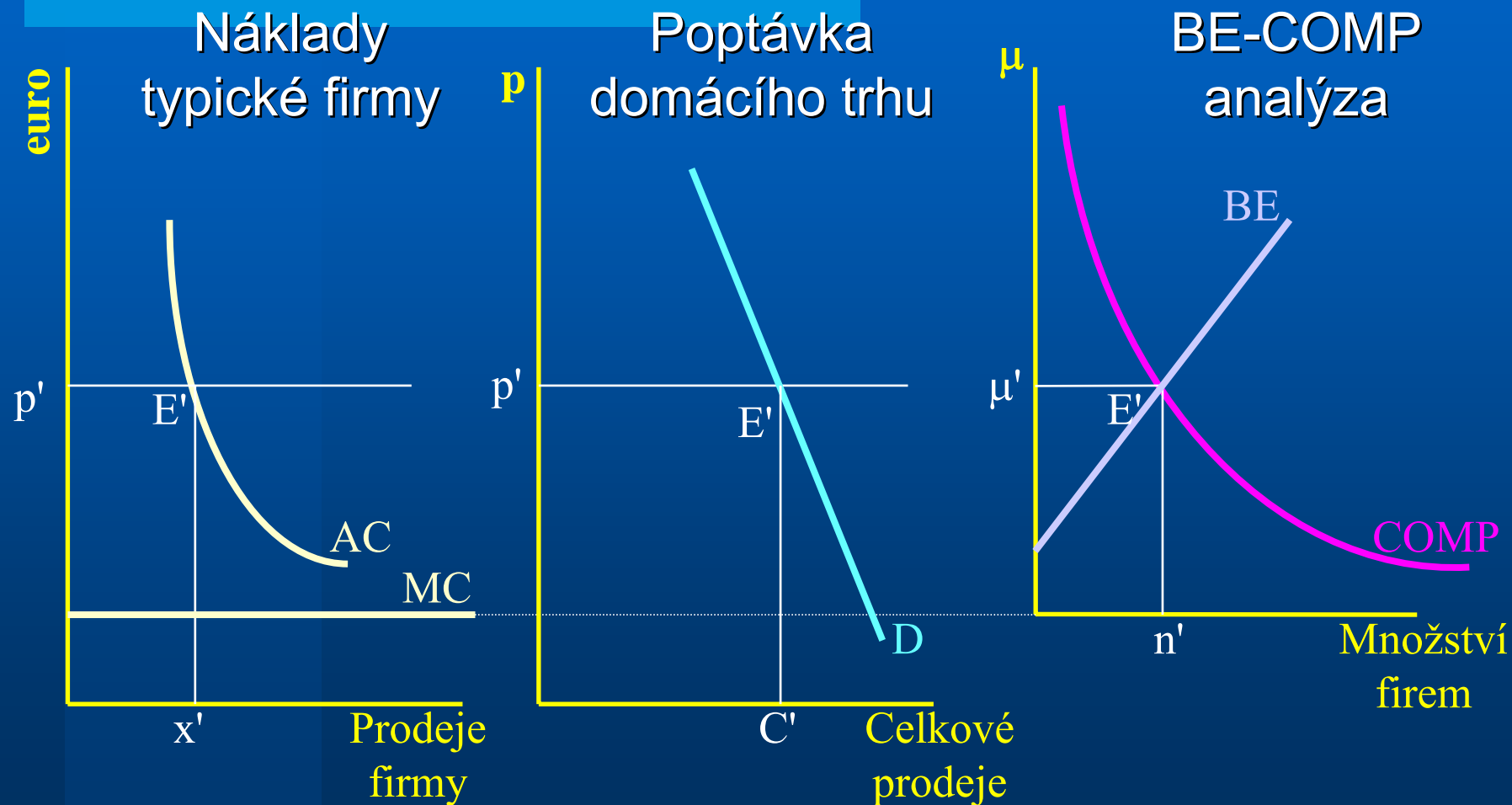
COMP

- v SR, LR firmy vždy na křivce

BE

- v SR nad / pod křivkou (zisk je větší / menší než normální)
- v LR vždy na křivce (vstup na trh / odchod z trhu)

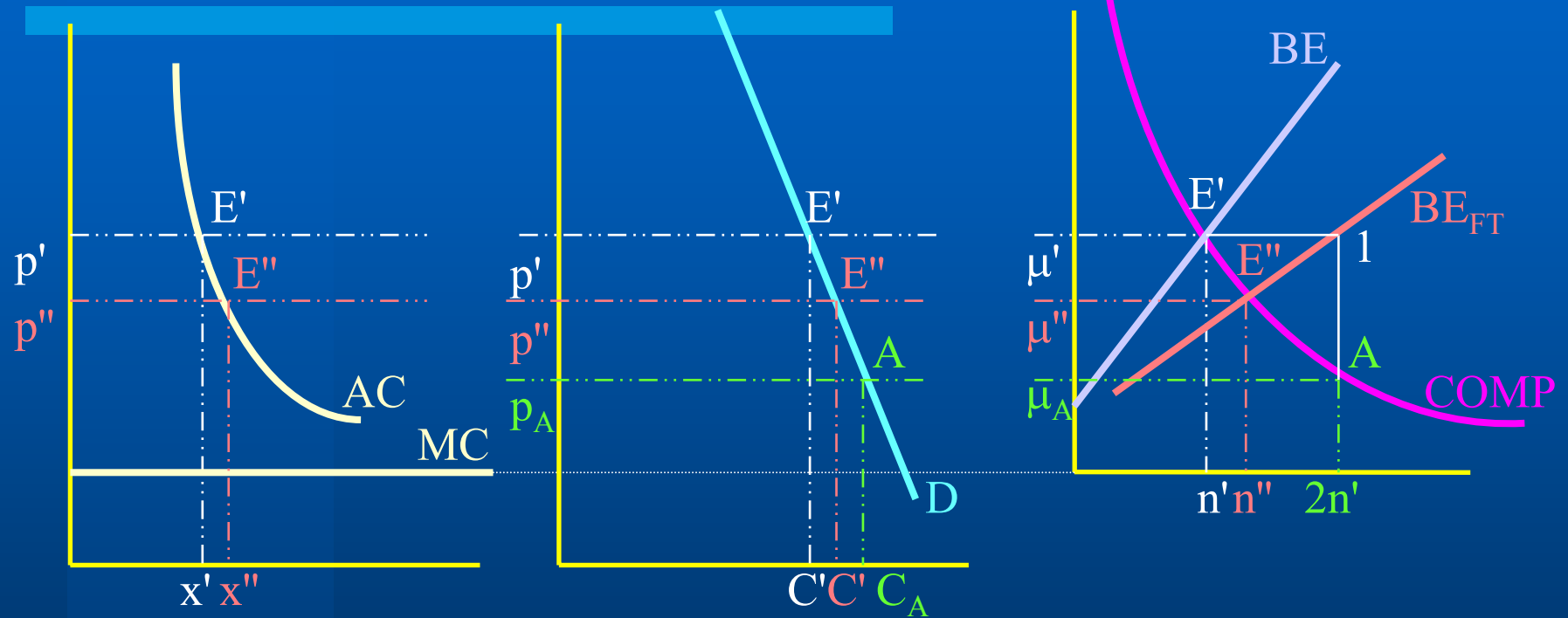
Optimální cena, výstup, velikost firmy

Důsledky evropské integrace

- předpoklady analýzy
 - dvě identické země (H, P)
 - původní velikost obchodu byla nulová
 - následně přechod k zcela volnému obchodu
- bezprostřední důsledek
 - zdvojení trhu pro všechny firmy

Důsledky evropské integrace

úspory z rozsahu
 $\downarrow AC'(p')$ na $AC''(p'')$,
 $\uparrow x'$ na x''

defragmentace
 $\downarrow p'$ na p_A , $\uparrow C'$ na C_A
 restrukturalizace
 $\uparrow p_A$ na p'' , $\downarrow C_A$ na C''

defragmentace
 $\downarrow \mu'$ na μ_A , $\uparrow n'$ na $2n'$
 restrukturalizace
 $\uparrow \mu_A$ na μ'' , $\downarrow 2n'$ na n''

Důsledky evropské integrace

- SR, defragmentace a konkurenční efekty

- růst odbytového trhu
- růst konkurence

} $\Rightarrow \downarrow \mu'$ na μ_A , $\downarrow p'$ na p_A

- LR, restrukturalizace a úspory z rozsahu

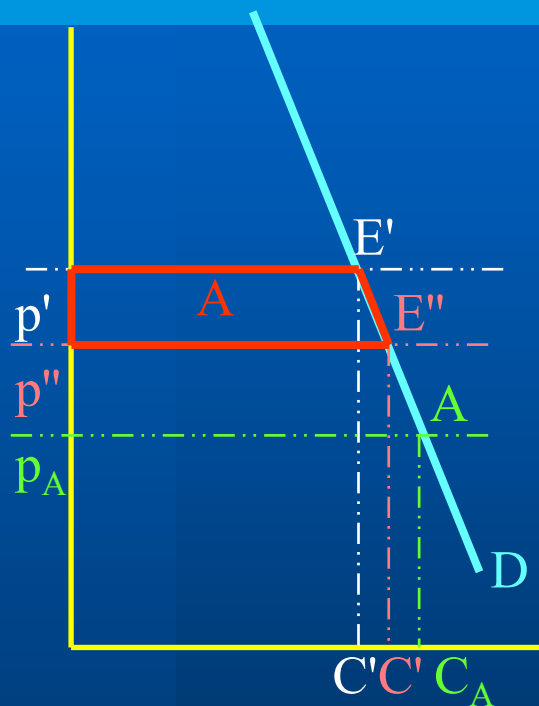
- tlaky na efektivnost
- exity neúspěšných

} $\Rightarrow \uparrow \mu_A$ na μ'' , $\uparrow p_A$ na p''

- celkové efekty

- konkurenční trh \Rightarrow celkově nižší ceny
- restrukturalizace \Rightarrow větší konsolidované firmy

Analýza bohatství

↑ spotřebitelského přebytku
v obou zemích (H,P) o A

Konsolidace (restrukturalizace) v EU

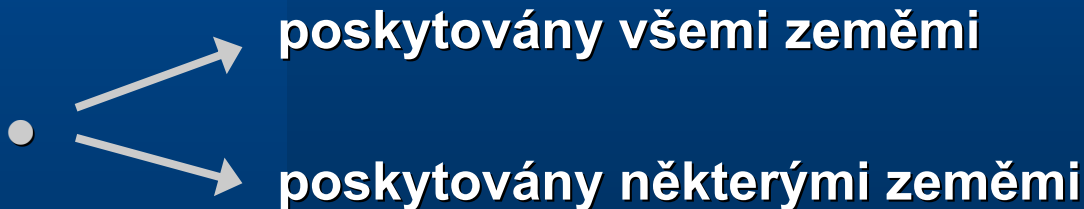
- pomalá konsolidace
 - letecká doprava
 - nevyhnulo se ztrátám (často pokryty z daní)
- rychlá konsolidace
 - bankovníctví
 - ztráty byly zanedbatelné

Státní subvence

- **restrukturalizace**
 - **exity firem**
 - **↑nezaměstnanosti**
- **ztráta politických bodů**
- **tendence vlád zmírnit restrukturalizaci**

⇒ **státní subvence**

Subvence

- **státem vlastněné podniky**
 - přímá úhrada ztrát z rozpočtu
- **soukromé podniky**
 - granty na ztrátové projekty
 - vládní záruky za soukromé půjčky
- poskytovány všemi zeměmi
- poskytovány některými zeměmi

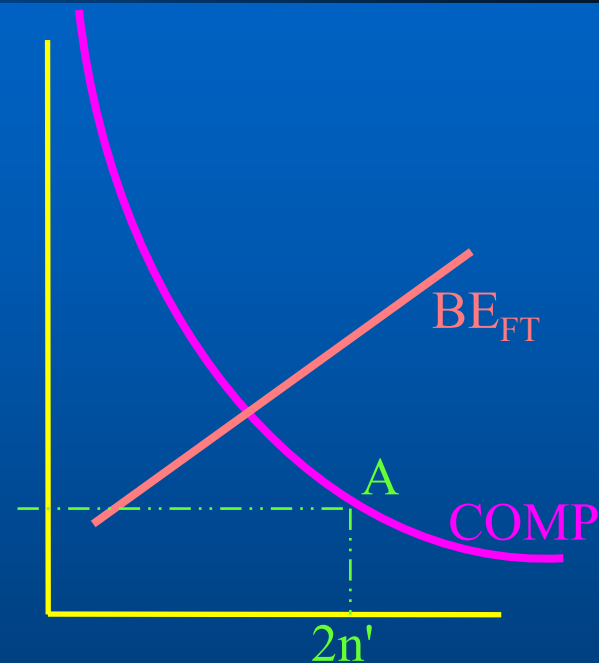
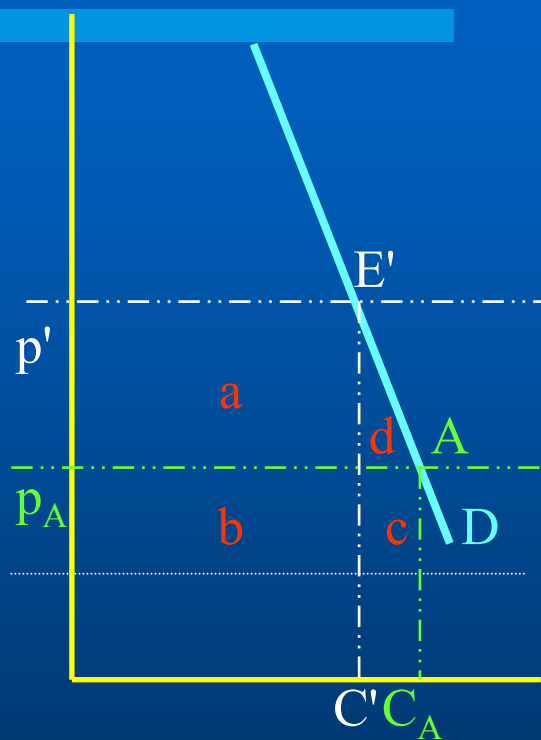
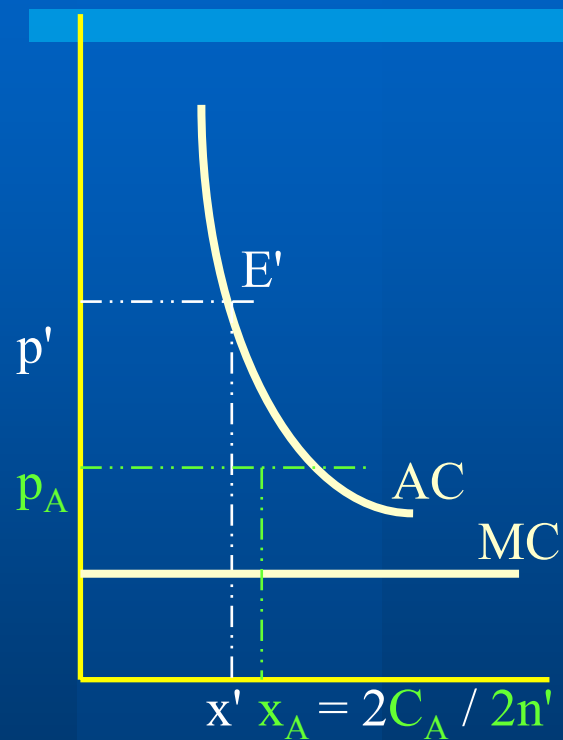
Subvence napříč zeměmi EU

- **předpoklady analýzy**
 - dvě identické země
 - obě poskytují subvence ve výši ztrát
- **důsledky subvencí doprovázející integraci**
 - firmy zůstávají malé, neefektivní
 - přesun nákladů neefektivnosti od spotřebitelů ke všem daňovým poplatníkům

Oprávněnost subvencí

- **subvence v SR**
 - na NeDoKo způsobují ↑ výstupu (bohatství)
 - redukují tržní „distorze“
- **subvence v LR**
 - subvencované firmy nebyly nuceny k restrukturalizaci
 - firmy bez subvencí se zefektivnily
 - subvencované firmy nejsou schopny konkurovat ⇒ nutnost opožděné restrukturalizace

Analýza bohatství

- ↑ spotřebitelského přebytku o $+a+d$
- ↓ veřejných prostředků o subvence $a-c$
- ↑ celkového bohatství o $+a+d-(a-c) = d+c$

Subvence jen u některých zemí EU

- **předpoklady analýzy**
 - **dvě identické země**
 - **jedna z nich poskytuje subvence ve výši ztrát**
- **důsledky subvencí doprovázející integraci**
 - **subvencované firmy získávají konkurenční výhodu**

Důsledky nestejných subvencí

- před liberalizací na trhu 10 H + 10 P firem
- po liberalizaci je optimem 12 firem
- H firmám je dotována ztráta
- P firmám není ztráta dotována
- 8 P firem skončí kvůli ztrátovosti
- nastoleno optimum 12 firem (10 H + 2 P)
- trh je přerozdělen ve prospěch subvencovaných firem

Ekonomická x politická analýza

- ekonomická analýza důsledků
 - H země přišla o bohatství v podobě subvencí
 - P země přišla o ztrátové firmy
 - ⇒ P země je vítězem
- politická analýza důsledků
 - ↑ frikční nezaměstnanosti v P zemi
 - ↓ politické obliby v P zemi
 - ↑ politické obliby v H zemi
 - ⇒ H země je vítězem
 - ⇒ tlaky na pozastavení integrace v P zemi

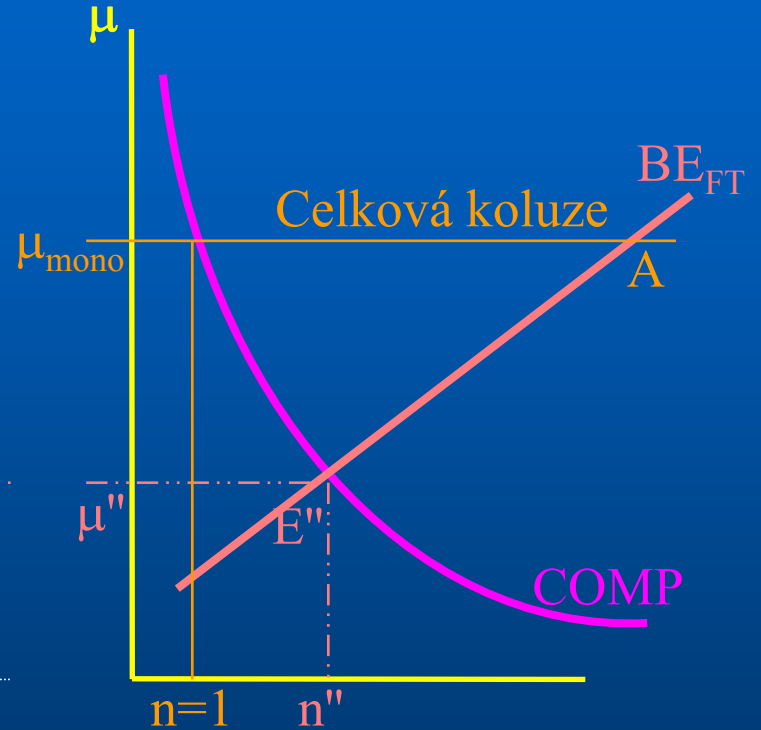
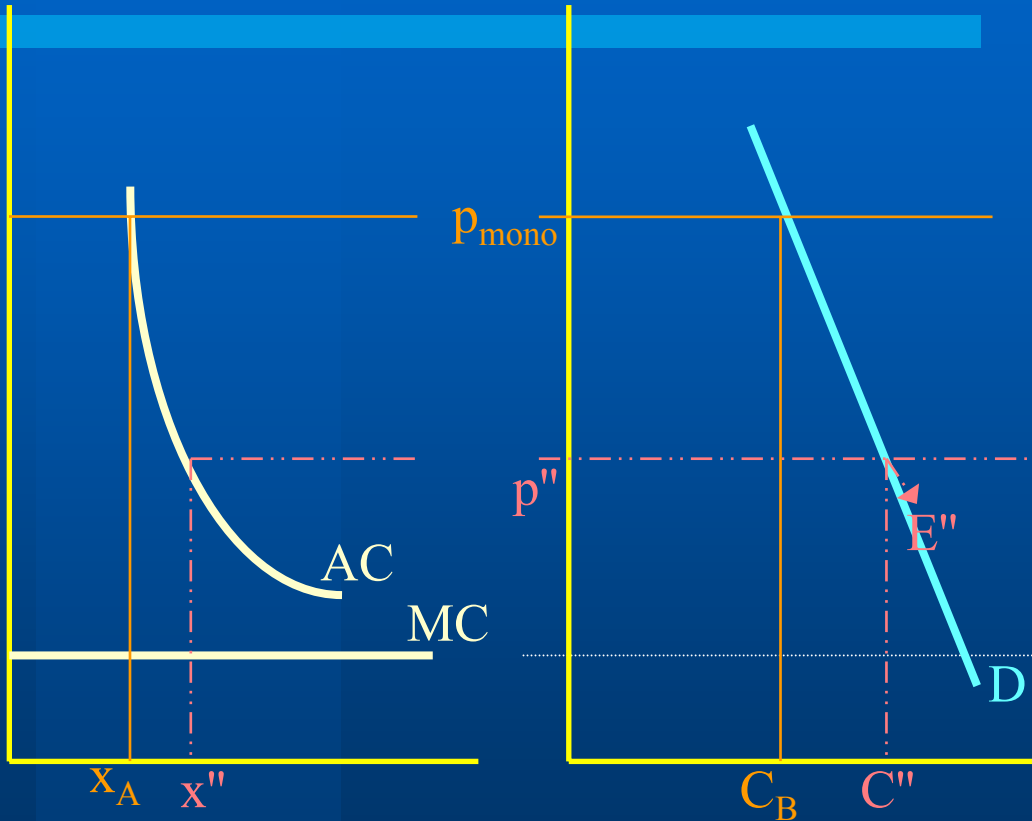
Politika EU v otázce subvencí

- v Římské smlouvě
- **zákaz poskytování státní pomoci, která poskytuje nekalé konkurenční výhody vůči zahraničním subjektům**
- **právo posoudit závadnost státní pomoci má Komise**

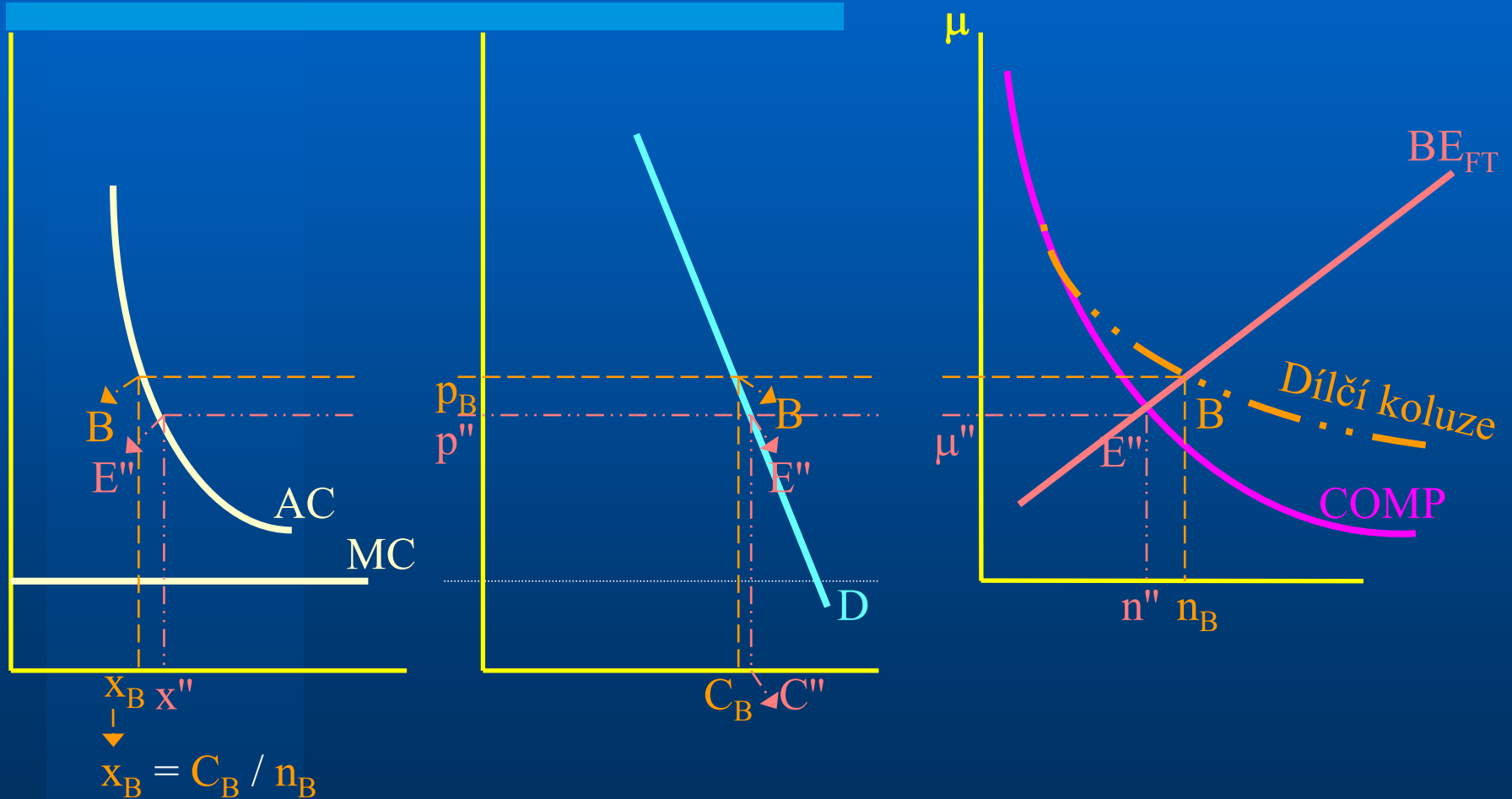
Koluzivní jednání

- úplné koluzivní jednání
 - odvětví se chová jako jedna firma s pobočkami
 - úplná koordinace výstupu
 - monopolní cena
- částečné koluzivní jednání
 - částečná koordinace výstupu
 - cena nižší než monopolní, ale vyšší než bez koluzivního jednání

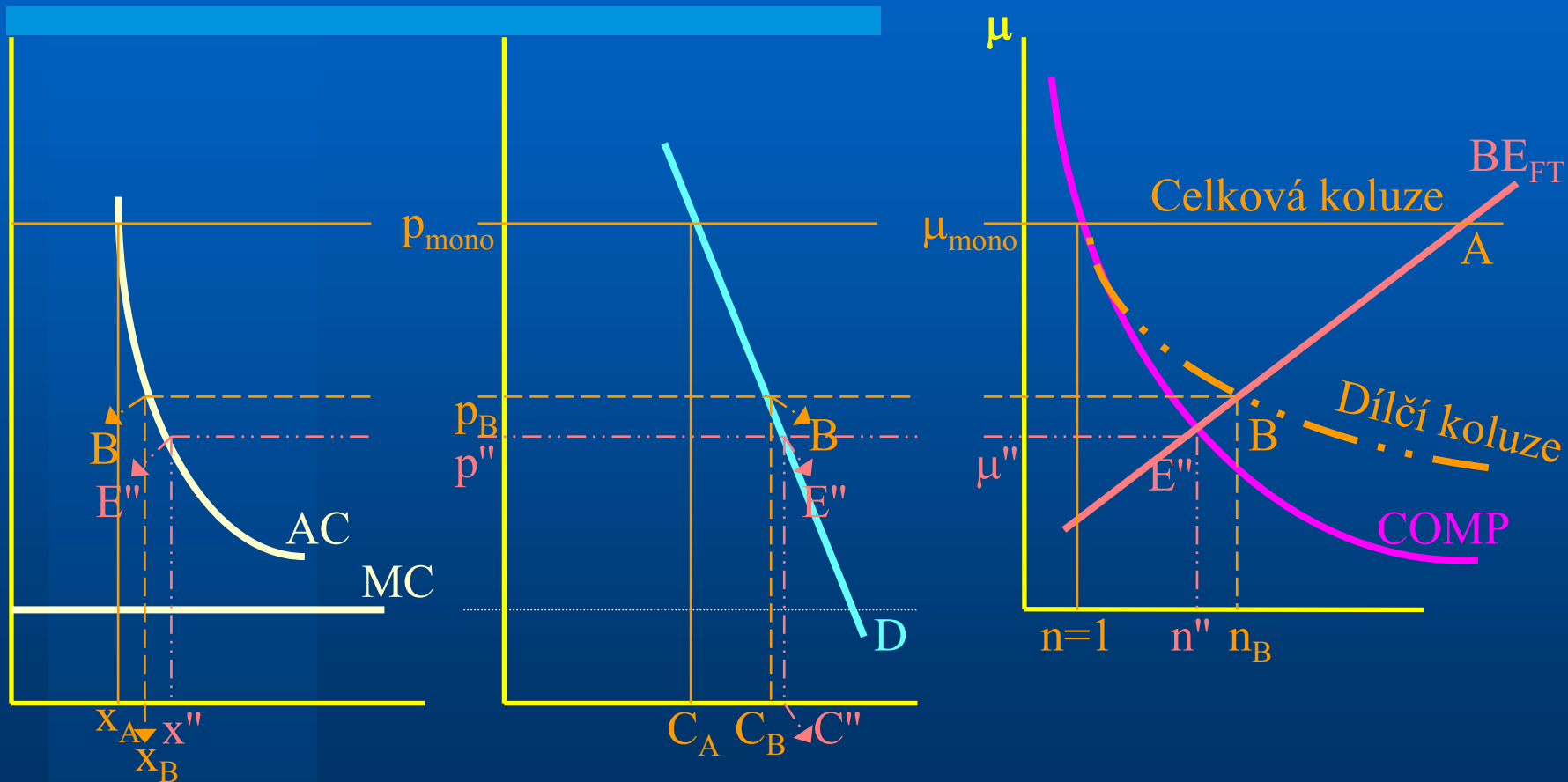
Úplné jednání ve shodě

Částečné jednání ve shodě

Srovnání úplné x částečné

Soutěžní politika EU

- v Římské smlouvě
- zákaz jednání, které zabraňuje, ruší nebo porušuje konkurenci na vnitřním trhu
- právo posoudit závadnost jednání má Komise

Dvě základní oblasti soutěžní politiky

- **kartelová politika**
 - smlouvy fixující ceny
 - smlouvy o výhradním zastoupení
 - smlouvy o kontrole produkce
 - smlouvy o společném marketingu
 - jednání v oblasti R&D
 - jednání o investicích
- **politika fúzí**
 - dominantní postavení na trhu